

РЕЦЕНЗИЯ

от

От проф. д.н. Мария Нейкова Кънева, член на научно жури за провеждане на процедура за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.6. Право, научна специалност: Конституционно право, реализирана от Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Основание за изготвяне на настоящата рецензия е Заповед № 112 от 20.02.2023 г. на Ректора на Варненски Свободен Университет „Черноризец Храбър“ за провеждане на процедура за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“, докторска програма „Конституционно право“.

Конкурсната процедура се развива в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, както и в съответствие с изискванията на вътрешната уредба на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

• Информация за дисертанта

Представеният за рецензиране дисертационен труд е разработен от Индира Илиясова. От представената в рамките на конкурсната процедура биографична справка е видно, че кандидатът притежава образователна степен „магистър“ по право от международния казахско-арабски университет в гр. Шимкент. В периода 2003 – 2009 година е заемала

последователно длъжността „преподавател“ „старши преподавател“ в международния казахско-арабски университет в гр. Шимкент.

В съавторство, дисертантката е разработила и издала общо 3 (три) учебни пособия в областта на семейно право, юридическа психология и гражданско процесуално право.

Представеният за рецензиране дисертационен труд на Индира Илиясова, на тема „Конституционен и правен статут и свободи на предприемаческата дейност в република Казахстан“, е разработен съобразно нормативно установените изисквания.

- **Актуалност и значимост на разработвания научен проблем**

Установената правна регламентация в областта на предприемачеството и конкурентоспособността оказва пряко влияние върху инвестиционната дейност, като представлява значима основа за икономическото развитие на всяка една държава.

Представеният дисертационен труд на тема „Конституционен и правен статут и свободи на предприемаческата дейност в Република Казахстан“ представлява цялостна научна разработка, посветена на значими аспекти на обществените отношения, възникващи в областта на предприемачеството и конкурентоспособността, основани на конституционно правната уредба на този вид дейност в Република Казахстан.

В дисертационният труд се анализира конституционноправният характер на свободата на предприемачеството, чрез използване на различни по вид методи на изследване, сред които и метода на сравнителен анализ на особеностите на защитата на конституционните права и свободи на стопанските субекти в държави извън Казахстан.

При разработване на представения дисертационния труд, автора залага постигането на основна цели, а именно: научно и практическо проучване на

конституционноправният статус и свободата на предприемачеството.

Очертаните цели в дисертационния труд са постигнати чрез успешно реализиране на формулирани от автора общо 8 (осем) задачи, с важен акцент поставен върху конституционно-правните аспекти на подобряването на националното законодателство на Република Казахстан за осигуряване и гарантиране на правата и свободите на стопанските субекти.

- **Обща характеристика и структура на дисертационния труд**

Дисертационният труд е в обем от 178 стандартни страници, в структурно отношение съдържа уводна част (въведение), 3 (три) самостоятелни глави, заключение и библиографска справка на използвани източници.

Библиографията се състои от общо 98 заглавия, включващи монографични трудове, научни статии, доклади и нормативни актове.

В библиографските източници прави впечатление обособеното разделение на използваните литературните източници, като те са самостоятелно отделени, предхождани от списък с нормативни актове. Самостоятелно място в представената библиографска справка заемат и използваните от автора електронни източници на информация.

Използваните методи при разработване на дисертационния труд са прецизно подбрани и правилно използвани. Сред тях се открояват методът на индукция и сравнително правният метод на анализ. Методите на изследване взаимно се допълват, което позволява информацията да бъде многостранно оценена.

В рамките на дисертационния труд е разработен правно-теоретичен анализ на механизмите за защита на правата и свободите на субектите реализиращи предприемаческа дейност.

Обърнато е внимание на различни по естество правни принципи залегнали както в националното законодателство на Република Казахстан,

така и в международноправен аспект, чрез използване метода на сравнителен правен анализ.

Глава I от дисертационния труд е посветена на същността и значението на конституционно установените права и свободи свързани с осъществяване на предприемаческа дейност. В представения сравнителен и историко-правен анализ е направен паралел между конституционната рамка на правна уредба в Република Казахстан с правната регламентация и конституционно закрепените норми и институти свързани с конкурентоспособността, в държави като Република България, Република Франция, Република Германия и Съединени Американски Щати.

Представени са съвременните принципи и развитие в международното право, с фокус към действащата национално правна нормативна уредба в Република Казахстан.

Основни аспекти очертаващи обхвата на изследването при разработване на темата включват въпроси отнасящи се до:

- проучване и установяване на нормативна уредба за административно регулиране на инвестиционния процес (включително устройство, планиране и инвестиционна дейност), както и анализ на регулаторния режим чрез който се осъществява административното регулиране.

- предложение за намаляване на административната тежест над бизнеса, пряко свързана с инвестиционна и предприемаческа дейност, чрез преразглеждане и актуализиране на регулаторните режими в инвестиционния процес, въведени в съответствие с националното законодателство на Република Казахстан.

- мотивиране на необходимостта от облекчаване на регулаторния режим, въз основа на идентифициране на тежести, трудности и препятствия

съпътстващи реализирането на инвестиционната и предприемаческа дейност в Република Казахстан.

Като положителен може да бъде оценен направения в рамките на дисертационния труд подробен анализ на регулаторните механизми за установяване и гарантиране свободата на предприемачество, въз основа на който е изведена на преден план концептуално определена платформа за законодателна рамка. Очертаната от автора рамка, която е в състояние да обоснове свободата на предприемачеството, е един от водещите елементите на нормативно установена структура в общата рамка регламентираща правата и свободите на гражданите, с подчертана насока към конституционния характер на свободата на предприемачеството.

В самостоятелна глава от дисертационния труд (в глава II) е представена същността и характеристиките свързани с теоретичните основи на държавното регулиране на процесите на реформа на чуждестранна и недържавна система от действия за защита на правата и свободите на стопанските субекти..

Особено внимание е отделено на важното обстоятелството, че свободата на предприемаческата дейност е залегнала в Конституцията на Република Казахстан като общ правен, междусекторен и секторен принцип. Анализирани са конкретно нормата на чл. 26, ал.4 от Конституцията на Република Казахстан, съгласно която гражданите имат право на свобода на предприемаческата дейност, като свободно използват имуществото си за всяка законна стопанска дейност.

Изложено е становище, в подкрепа на мнението за водещото и значимо място на консолидирана концепцията за свобода на предприемаческата дейност, регламентирана на конституционно-правно ниво, което пряко би позволило да се подчертае свободата на предприемачеството.

Отразено е разбирането, че формирането на система от пазарни икономически отношения е целта и същността на реформите, извършвани в Република Казахстан. Авторът удачно аргументира тезата, че един от начините за преход към пазарна икономика е създаването и развитието на производствени структури, работещи в различни области в структурата на публичното и частното предприемачество, които в значителна степен се основават на конкуренция с предприятията.

В глава III от дисертационния труд, авторът отделя специално внимание на националното законодателство в Република Казахстан за осигуряване на конституционно правния статус и свобода на субектите реализиращи стопанска дейност. Последователно са представени и анализирани принципите на стопанска дейност, като е отделено специално внимание на законовата и подзаконова нормативна уредба, както и специфичните хипотези на ограничаване на права и свободи в интерес на обществото до степеня, необходима за гарантиране на основите на конституционния ред, правата и законните интереси на другите, както и с оглед опазването и защитата на здравето, морала и сигурността на държавата.

Отчетено е обстоятелството, че във връзка с правната свобода на предприемачите, следва да се установяват стандарти за поведение, чрез използване на набор от правни механизми и норми, залегнали в Конституцията държавата, в нормативни и регулаторни актове.

- **Характеристика на приносите в дисертационния труд**

Представеният дисертационен труд има високо практическо значение и принос в изследването и систематизирането на съществуващата международно правна и национална регламентация и практика в Република Казахстан по отношение на механизмите за защита на правата и свободите на субектите реализиращи предприемаческа дейност.

Индира Алиясова проучва и представя европейски, международни и национално правни стандарти и практики в Република Казахстан свързани с възникване и реализиране на инвестиционна и предприемаческа дейност.

Представеният дисертационен труд разкрива научни приноси, като той има характер на оригинално научно-приложно изследване, основано на задълбочен теоретичен анализ и практическо изследване на ключови институти свързани с пригодност и резултатност в прилагането на механизми заложиени в регулаторната рамка по отношение на предприемачеството.

Авторът проявява самостоятелно отношение към изследваната проблематика и умее да аргументира собствени тези. При разработване на дисертационния труд е използван богат научен апарат, а позоваването и цитирането на източници е точно и добросъвестно.

От особено теоретико-приложно значение е представеното изследване и съпоставка на регулаторния механизъм в Република Казахстан и Република България, с предложение за подобряване на регулаторната рамка в Република Казахстан с цел насърчаване на предприемачеството и намаляване на административната тежест пред гражданите и бизнеса.

- **Оценка на публикациите свързани с дисертационния труд**

Анализ на публикационната дейност на кандидата показва, че централно място в нея заемат въпроси свързани с регламентацията и дейността по предприемачество, както и същността и особеностите на предприемаческата дейност като обект на конституционно-правно регулиране.

В рамките на конкурсната процедура са представени от кандидата 6 (шест) на брой публикации, които са пряко свързани с темата на дисертационния труд и отразяват части от него.

Представените в рамките на конкурсната документация научни публикации са реализирани в периода 2020-2022 година, като същите са публикувани в национални и международни научни издания.

- **Оценка за автореферата**

Към дисертационния труд е изготвен и представен автореферат, който е с обем от 33 страници. В него са включени общата характеристика на разработката, структурата и съдържанието ѝ.

Прави впечатление, че структурата на автореферата не повтаря в цялост последователността на изложение на съдържанието в дисертационния труд, а именно ясно обособените отделни глави в дисертационния труд са схематично представени в автореферата.

Представено е кратко изложение на дисертационния труд, като е акцентирано главно върху постигнатите резултати, направените изводи и заключение.

Общата ми оценка за автореферата е, че той представя конкретно с необходимата яснота основните моменти от дисертационния труд.

- **Критични бележки и препоръки**

Към представеният за рецензиране дисертационен труд могат да бъдат отправени някои бележки както от структурна гледна точка така и в съдържателен план, които по своята същност не променят актуалността и значимостта на получените от кандидата приноси.

- От гледна точка на структурата и съдържанието на дисертационния труд, прави впечатление факта, че формулираните от автора изводи и препоръки, обосновани въз основа на направеното изследване и анализ по темата, не са обособени в самостоятелен раздел на

дисертационния труд, а са представени като елемент от общата част на дисертационния труд (систематично са представени във всяка едно от трите глави на дисертационния труд заедно с общия анализ).

- Приносен характер към разработения дисертационен труд би имало включване в съдържанието по темата на анализ свързан с трудностите и предизвикателствата при прилагане от страна на гражданите и на стопанските субекти на нормативно установените правила и политики в областта на конкуренцията и предприемачеството в Република Казахстан.

- **Заключение**

Предвид изпълнението на всички нормативно установени изисквания за разработване и защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно изискванията на ЗРАСРБ, и на Правилника за неговото прилагане, и с оглед на цялостната оценка на посочените по-горе приноси в представения дисертационен труд, **давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен “доктор ” на Индира Самидиновна Илиясова в професионално направление 3.6. „Право”, докторска програма „Конституционно право“.**

10.03.2023 г.

Рецензент:

Проф. д.н. Мария Нейкова